

Arbeidsprogrammet for EU- og EØS-saker 2025

Innledning

I juni 2024 var det valg til Europaparlamentet, og i november ble ny Kommisjon godkjent av parlamentet. Den nye Kommisjonen la i februar frem nytt arbeidsprogram. Dette kommer i en tid med mye internasjonal uro.

Norsk økonomi er først og fremst europeisk. Godt over 80 prosent av Norges eksport går til EU og Storbritannia, og vi er svært tett integrert i europeisk økonomi. I en verden hvor sikkerhet, økonomi og teknologi veves tettere sammen, må økonomisk sikkerhet prioriteres høyere.

EU spiller i dag en sentral rolle i alle dimensjoner av europeisk samarbeid, og ikke kun økonomi og handel. I dag handler EU også om helse, sikkerhet, beredskap, migrasjon, klima, regionalpolitikk, romvirksomhet og teknologi. Det handler også om grunnleggende verdier som rettsstat og demokrati. Og om å styrke det indre markedets konkurransekraft i en langt tøffere verden.

Arbeidsprogrammet den nye Kommisjonen la frem i februar reflekterer dette.

Dette dokumentet er en oppdatering av [regjeringens arbeidsprogram for EU- og EØS-saker 2024-2025](#), som gir en oversikt over regjeringens hovedprioriteringer og departementenes arbeid i perioden for å sikre at norske interesser ivaretas i møte med EUs politikktutforming.

1 Ny retning for bærekraftig velferd og styrket konkurransekraft i Europa Klima og miljø

Økt innsats for styrket europeisk konkurransekraft

EU øker nå sin innsats for å styrke europeisk konkurransekraft, i møte med økende global konkurranse, trusler mot den internasjonale regelbaserte ordenen og økt geopolitisk ustabilitet, samtidig som arbeidet for å redusere klimagassutslipp skal fortsette.

Kommisjonens analyse er at den raskeste veien til målet er å gjøre noe med de strukturelle

barrierene, som høye energipriser, mangel på riktig kompetanse, urettferdig konkurranse, skjøre forsyningskjeder og utilstrekkelig tilgang på kapital. Kommisjonens konkurransekraftkompass reflekterer i stor grad tilråkningene i Draghi-rapporten, og angir retning til Kommisjonens arbeid på området.

I likhet med Kommisjonen legger regjeringen vekt på å styrke økonomien på lang sikt i møte med en aldrende befolkning og lav produktivitetsvekst. Regjeringen legger særlig vekt på behovet for å utnytte ressursene bedre, omstille økonomien for å gjennomføre det grønne skiftet og møte den nye geopolitiske situasjonen med økt søkelys på forsvar og beredskap.

Ren industriplan og industriell konkurransekraft

Europakommisjonen la i februar 2025 frem en Ren industriplan (Clean Industrial Deal) som samler klima og konkurransekraft i en felles vekststrategi. Utgangspunktet er Europas grønne giv (Green Deal) fra 2019, som har klimanøytralitet i 2050 som overordnet mål. Tiltakene i planen skal legge til rette for å styrke konkurransekraften i europeisk industri, utvikle Europas markedsposisjon innenfor nye grønne teknologier, og utvikle markeder med etterspørsel etter produkter som er produsert med lave utslipp, såkalte «lead markets».

Ren industriplan identifiserer seks hovedområder som innsatsen skal rettes mot: rimelig energi, markeder for avkarboniserte produkter, finansiering, sirkulærøkonomi og tilgang til råvarer, globale markeder og internasjonale partnerskap, og kompetanse. Regjeringens nylig fremlagte Stortingsmelding om industri har også seks hovedprioriteringer, som til dels overlapper med områdene i Ren industriplan. Regjeringen ser det samme utfordringsbildet for norsk industri som Europakommisjonen tegner opp for europeisk industri.

Tiltakene som inngår i Ren industriplan har ulike tidsplaner og ulik grad av konkretisering. Europakommisjonen la fram en Handlingsplan for rimelig energi - Action Plan for Affordable Energy - samtidig med Ren Industriplan, og det er varslet flere nye rettsakter, herunder Industrial Decarbonisation Accelerator Act (Q4 2025) og Circular Economy Act (Q4 2026). I tillegg foreslår Kommisjonen opprettelse av en Industrial Decarbonisation Bank (ikke uttømmende liste over tiltak). Dette er tiltak som vil påvirke også norsk industri, som er integrert i europeiske verdikjeder og det indre marked via EØS.

Klima og miljø

Ren industriplan bygger videre på Europas grønne giv som har klimanøytralitet i 2050 som overordnet mål, og ses i sammenheng med at Kommisjonen forventes å fremme et lovforslag i 2025 om et **nytt klimamål for EU** på 90 prosent i 2040. Med nytt klimamål starter også arbeidet med videreutviklingen av EUs klimapolitikk for perioden etter 2030, herunder en revisjon av klimakvotesystemet, som utgjør en hjørnestein i norsk klimapolitikk. Det blir også en revisjon av karbongrensejusteringsmekanismen (CBAM), som ble etablert for å unngå karbonlekkasje og bidra til å stimulere andre land til å redusere sine utslipp. Selv om Norge ikke er del av EUs klimamål, samarbeider vi tett med EU i klimapolitikken. Det er regjeringens intensjon å fortsette klimasamarbeidet med EU (også utover deltakelse i kvotesystemet) i gjennomføringen av det nye klimamålet for 2035 under Parisavtalen, men det må foretas en konkret vurdering av de nye klimaregelverkene når disse foreligger.

Gjennom EØS-avtalen er Norge tett koblet på EUs politikk for en mer **sirkulær økonomi**. I Ren industriplan løftes sirkulær økonomi frem som en av grunnpilarene for et konkurransekraftig Europa som optimaliserer bruken av begrensede ressurser og råvarer, reduserer klimagassutslipp og avfall, bidrar til lavere produksjonskostnader og reduserer avhengighet av import fra tredjeland. Kommisjonen skal legge frem en Circular Economy Act i 2026. Norge er positiv til tiltak som fremmer økt bruk av sekundære råmaterialer og et indre marked for avfall, og er opptatt av at det stilles samme krav til å regulere miljøgifter og andre farlige stoffer i produkter fremstilt av primære og sekundære råvarer. Reparasjon og gjenbruk er også viktig i den sirkulære økonomien.

Gjennom EØS-avtalen er Norge omfattet av verdens mest omfattende **kjemikalierregelverk**, «REACH». Dette setter strenge krav til innholdet av miljøgifter og andre helse- og miljøfarlige stoffer i produktene vi bruker, og omfatter regulering av produksjon og utslipp av slike stoffer. Det skal legges frem en revisjon av REACH i 2025, som et ledd i en større kjemikalieindustripakke som skal sikre konkurransekraft og innovasjon i denne industrien. Norge har over tid jobbet for en revisjon av REACH og støtter forenklinger av regelverket som ikke svekker beskyttelsen av helse og miljø. Kommisjonen har også varslet avklaringer knyttet til bruken av «evighetskjemikalier» PFAS (perfluorerte stoffer) i industrien. Norge og fire EU-land har foreslått et europeisk forbud mot hele gruppen av PFAS-er, som utgjør over 10 000 stoffer, og er opptatt av at fortsatt bruk må begrenses til der det ikke finnes alternativer og stoffene kan håndteres uten risiko for helse og miljø.

Kritiske råvarer

Norge har store forekomster av mineraler og produserer metaller som vil være viktige for det grønne og digitale skiftet. Norge eksporterer kritiske råvarer som aluminium, silisium, grafitt og nikkel til EU, og har store forekomster av sjeldne jordartmetaller, blant annet ved Fensfeltet, som kan utvikles. I regjeringens mineralstrategi fra 2023 fremgår det at Norge vil bidra til å utvikle europeiske verdikjeder for kritiske råvarer, herunder utvinning, prosessering og gjenvinning. Målet er å sikre norsk og europeisk industri forutsigbar og stabil tilgang til slike råvarer over tid. I dag skjer store deler av verdens mineralutvinning og prosessering utenfor Europa, noe som gjør industrien i Norge og andre europeiske land mer utsatt for geopolitiske risikoer og eksterne faktorer.

EUs forordning for kritiske råvarer, Critical Raw Materials Act (CRMA), trådte i kraft i EU i 2024. Forordningen gir et rammeverk for å sikre EU en diversifisert og bærekraftig forsyning av kritiske råvarer, gjennom økt utvinning, foredling og resirkulering av slike råvarer i EU. EU har definert 34 råvarer som kritisk viktige, hvorav 17 er definert som strategisk viktige på grunn av deres avgjørende rolle i nasjonal sikkerhet og økonomisk utvikling. Regjeringen vedtok i mars 2025 den norske posisjonen til CRMA, om at forordningen i det vesentligste anses å være EØS-relevant og i tråd med norske interesser. Det arbeides derfor videre med å innlemme CRMA i EØS-avtalen.

Energi

Norge har betydelige energiresurser. Det norske kraftmarkedet har i flere tiår vært en del av et felles nordisk marked, som igjen er koblet til det europeiske kraftsystemet. Norge dekker over 30 prosent av EUs gassforbruk, og er Europas viktigste gassleverandør. Norge er, og skal fortsette å være, en pålitelig og sikker leverandør av gass til Europa med lavest mulige utslipp.

Å sørge for tilstrekkelig tilgang på energi til en overkommelig pris er en sentral målsetting i EUs arbeid for økt konkurransekraft. EU har varslet nye initiativer på energiområdet i sin Ren Industriplan (Clean Industrial Deal). Formålet er å sørge for effektive energimarked, økt tilgang på fornybar- og lavutslippsenergi til industrien og CO₂-håndtering i industrien, samt effektiv bruk av energiinfrastruktur. Regjeringen skal arbeide for at det nordiske og europeiske samarbeidet på energiområdet videreføres og styrkes. Det skal gjøres på en måte som er i tråd med Norges interesser som energi- og industrinasjon. Norsk energipolitikk skal sørge for at vi beholder kontroll over alle avgjørelser av betydning for norsk energisikkerhet og for den videre utbyggingen av kraftproduksjon i Norge.

Energiregelverket i EU revideres jevnlig i tråd med de energi- og klimapolitiske målsettingene. Sentrale målsettinger i EUs energipolitikk er å legge til rette for økt produksjon og forbruk av fornybar energi, energieffektivitet og effektive energimarkeder og å sikre høy energiforsyningssikkerhet.

Effektive energimarkeder

Russlands militære invasjon av Ukraina har hatt store konsekvenser for energimarkedet i EU. I tillegg til bortfall av russiske energiforsyninger har kraftsystemene i Europa gjennomgått store endringer med nedlegging av regulerbar kraftproduksjon og økt utbygging av væravhengig produksjon. Det europeiske kraftsystemet er derfor mer sårbart for endringer i værforhold, og for uforutsette hendelser som kan gi knapphet på kraft. Det er i norsk interesse at regelverket EU utvikler og vedtar på energiområdet, legger til rette for velfungerende markeder med god forsyningssikkerhet og effektive løsninger.

EU ser på hvordan de kan få bedre integrerte kraftmarkeder for å sikre god forsyningssikkerhet og best mulig utnyttelse av de samlede ressursene. Mulighetene for kraftutveksling uten hindringer bidrar til mer effektiv bruk av energiresursene på tvers av landegrensene. Det norske kraftsystemet har i over 50 år vært tilknyttet sine naboland. Dette har gitt bedre forsyningssikkerhet i år med lav fyllingsgrad i vannkraftmagasinene, og handelen har gitt Norge inntekter.

Ulike land har ulike energisystemer og energimiks, og av EU-traktaten følger at nasjonalstatene har rett til å bestemme vilkårene for utnyttelse av sine energiresurser, valg mellom energikilder og den generelle strukturen i sin energiforsyning. Regelverket i EU må ha tilstrekkelig fleksibilitet til å ta hensyn til dette. Å gi tillatelser til utbygging av ny energiproduksjon og energiinfrastruktur er ansvaret til hvert enkelt EU-medlemsland.

Produksjon av ren energi

Norge har allerede en høy andel fornybar energi i energi- og kraftsystemet. Energiomstilling til en enda høyere fornybarandel i Norge, vil både kunne bidra til å redusere nasjonale klimagassutslipp, og til styrke en sikker energiforsyning. En høyere fornybarandel krever ytterligere vekst både i ny fornybar energiproduksjon (vind og sol), og en fortsatt omlegging av energibruk. Den norske havvindsatsingen er en del av å øke fornybar kraftproduksjon, men vil først være tilgjengelig etter 2030. Norge deltar i regionalt samarbeid om havvind gjennom North Sea Energy Cooperation.

Avkarbonisering av industrien

Etablering av kommersiell **fangst, transport og lagring av CO₂** er viktig for å nå målene i Parisavtalen. Regjeringen vil bidra til å utvikle teknologi for fangst, transport og lagring av CO₂ og legge til rette for en kostnadseffektiv løsning for fullskala CO₂-håndteringsanlegg i Norge som gir teknologiutvikling i et internasjonalt perspektiv. Langskip er Norges fullskala prosjekt for fangst, transport og lagring av CO₂ og er en sentral del av regjeringens politikk for CO₂-håndtering. Et vellykket Langskip vil bidra vesentlig til utviklingen av CO₂-håndtering som et effektivt klimatiltak og etablere infrastruktur som kan benyttes av norske og utenlandske aktører.

Nye anlegg i Europa og internasjonalt er en forutsetning for at CO₂-håndtering kan bli et effektivt og konkurransedyktig klimatiltak. Fangst, transport og lagring av CO₂ har fått økt politisk oppmerksomhet i EU, og EU utvikler regelverk og finansieringstiltak for å skape et virkemiddelapparat på europeisk nivå. EU jobber med initiativer for å legge til rette for dette også i EU-medlemslandene. Rammevilkår for fangst, lagring og transport av CO₂ må legge til rette for et velfungerende kommersielt marked. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å fremme CO₂-håndtering som et viktig bidrag til å nå temperaturmålet i Parisavtalen, og å bidra til utviklingen av rammer og regelverk for karbonfangst og -lagring også i EU.

Hydrogen er et viktig politisk satsingsområde for EU, som ønsker å legge til rette for økt bruk av gasser med lave utslipp. Hydrogen produsert med lave utslipp kan bidra til å avkarbonisere sektorer der elektrifisering ikke er et alternativ. Norge ønsker å bidra til utviklingen av et marked for hydrogen i Europa, blant annet gjennom å delta i relevante samarbeidsfora og -program, regelverksutforming, forskningssamarbeid, bilateralt samarbeid med relevante land og gjennom å skape et nasjonalt marked for hydrogen. EU-regelverket som skal legge til rette for etablering av et velfungerende marked hydrogen, behandles i EØS-prosess.

Energiforsyningssikkerhet i EU

I EU er naturgass en viktig energikilde til kraftproduksjon og oppvarming og i industrielle prosesser. EU-landene har et stort importbehov, også i årene fremover, selv om etterspørselen av gass går ned. Et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel og så høye leveranser som mulig er viktig for å styrke energiforsyningssikkerheten i Europa i dagens situasjon. Norge kan levere gass til lave kostnader, med lave utslipp og høy pålitelighet og norsk gasseksport forventes ikke å være markedsbegrenset verken på kort eller lengre sikt.

Norge vil kunne holde et høyt eksportnivå av naturgass de neste 4–5 årene. Det vil være nødvendig å gjøre videre investeringer i årene fremover for å kunne opprettholde leveransene på dagens høye nivå. Dette er initiativer som EU-siden støtter, blant annet i den [felles erklæringen mellom EU og Norge](#) om forsterket energisamarbeid fra 2022.

Gasskraft som erstatter kullkraft, vil redusere klimagassutslippene i Europa. Gasskraft kan også fungere godt sammen med variabel fornybar energi, som sol og vindkraft. Gasskraft har svært fleksibel produksjon og fungerer godt sammen med variabel fornybar energi, og sikrer forsyningssikkerhet ved storstilt utbygging av sol og vindkraft. For å bidra til oppnåelse av klimamålene har EU foreslått et mål der gass brukt i EU på sikt gradvis avkarboniseres, bl.a. ved bruk av karbonfangst og -lagring, samt økende bruk av biogasser og lavkarbonhydrogen.

Forenkling

Kommisjonen har publisert en egen meddelelse om forenkling, som innebærer at regelverk skal bli enklere å gjennomføre og etterleve, og at den totale administrative byrden (ikke bare rapporteringsforpliktelsene) skal lettes for næringslivet. Tiltakene skal gagne små og mellomstore bedrifter spesielt. Forenklingsagendaen skal gjennomføres ved hjelp av såkalte omnibus-forslag, hvorav tre stykker er annonsert for 2025. I tillegg skal det fremmes egne forenklingsspakker på det digitale området og for landbrukssektoren. Flere ordinære lovforslag vil innebære tydelige forenklinger. Videre vil Kommisjonen se nærmere på om det også kan gjøres forenklinger på forsvarsområdet for å bidra til at man lettere når investeringsmålene som vil foreslås i den kommende hvitboken for forsvarsindustrien. For mer informasjon om hvordan Kommisjonen vil jobbe med forenkling, se «Factsheet Making Europe simpler and faster». Regjeringen er positive til Kommisjonens arbeid med regelforenkling for å blant redusere kostnader og rapporteringsbyrden for næringslivet, ikke minst for små og mellomstore bedrifter. Arbeidet må balanseres mot hensynet til forbrukervern, miljø og andre viktige samfunnsmessige hensyn.

Forbrukervern

Kommisjonen peker i arbeidsprogrammet på at forbrukerne spiller en nøkkelrolle i EUs sosiale markedskonomi, og at de bidrar til bærekraftig vekst og et mer konkurransedyktig indre marked. Digital tjenesteforordning (DSA) og digital markedsforordning (DMA) blir trukket frem som banebrytende lovverk som har hatt en positiv innvirkning på forbrukervernet. Samtidig pekes det på at man må fortsette arbeidet med å ta tak i utfordringer, beskytte sårbare forbrukere og sikre effektiv håndheving av regelverket. En ny

forbrukeragenda for 2025–2030 med handlingsplan ventes vedtatt høsten 2025. Den skal sikre en balansert tilnærming for å ivareta forbrukervernet samtidig som næringsdrivende ikke påføres unødige byrder. Regjeringen vil delta aktivt i utviklingen av politikk og regelverk, særlig knyttet til forbrukerinteresser i den grønne og den digitale omstillingen. En hovedprioritering vil være regelverk som kan bidra til en trygg digital oppvekst.

Forskning, innovasjon og utdanning

Den nye Kommisjonen har fastslått at forskning og innovasjon må være kjernen i den europeiske økonomien. Sammen med utdanning og kompetanse er forskning og innovasjon grunnleggende for å nå EUs ambisjon om økt konkurransekraft og grønn og digital omstilling. Norge deltar fullt ut i forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont Europa og i programmet for utdanning, opplæring, ungdom og idrett Erasmus+. Norge bidrar også aktivt i arbeidet med Det europeiske forskningsområdet og Det europeiske utdanningsområdet. EUs politikk og prioriteringer er i stor grad sammenfallende med prioriteringer i regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Deltakelsen i det europeiske samarbeidet støtter opp under nasjonale satsinger og gir norske aktører tilgang til ny kunnskap, teknologi, nettverk, markeder og infrastruktur. Regjeringen vil videreutvikle samarbeidet med EU innenfor forskning, innovasjon og utdanning.

EU Ocean Pact – «Havpakten» – inngår i EUs konkurranseevnekompass. Havpakten skal bidra til vekst i havnæringene og sikre god og bærekraftig havforvaltning. Den skal etter planen legges frem før sommeren 2025. NFD har koordinert skriftlige innspill i ekspertgrupper, og innretningen er diskutert på politisk nivå med EU. Posisjonen er at det er ønskelig at satsingen på sunne og produktive hav også forblir en satsing for EU i perioden 2028–2034, blant annet innenfor rammeprogrammet for forskning og innovasjon, infrastrukturer for havobservasjon og satsing på grønn skipsfart.

EU vedtok i september 2023 en ny rettsakt om halvledere, European Chips Act. Dette er et nytt strategisk EU-initiativ for fremme av teknologiutvikling, produksjon og etablering av beredskapsmekanismer for halvlederteknologi (mikrochips) i Europa. Satsingen finansieres gjennom EUs programmer Horisont Europa og DIGITAL Europa og gjennom nasjonal medfinansiering. Regjeringen har bevilget 40 mill. kroner per år i perioden 2025–2027 for å dekke nasjonal medfinansiering av norsk deltakelse i dette initiativet. Regjeringen arbeider også med en vurdering av hvordan Chips Act kan innarbeides i EØS-avtalen. En beslutning om dette må forankres i Stortinget høsten 2025.

Norge deltar nær fullt ut i EUs investeringsprogram InvestEU fra 2023. InvestEU samler EUs finansielle instrumenter i ett program og gir norsk næringsliv tilgang på virkemidler som kan supplere nasjonale ordninger. Norge deltar også i delprogrammet for konkurransekraft og bærekraft for små og mellomstore bedrifter (COSME) under EUs indre markedsprogram. Programmet består av det EU-omfattende rådgivningsnettverket for små og mellomstore bedrifter og vitenskapsinstitusjoner, Enterprise Europe Network (EEN), klyngevirkemidler, skaleringsvirkemidler og en mentorordning.

Samhørighetspolitikken

EUs interregionale samarbeidsprogram er et viktig virkemiddel i EUs samhørighetspolitikk. Norge deltar i 10 ulike interregionale program fra Finnmark i Nord til Kattegat i sør. I enkelte program deltar samtlige EU-land samt ulike partnerland slik som Norge. Norge har finansiert Interreg siden 1996. Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) er ansvarlig myndighet for den norske deltagelsen. Forvaltningen av programmene skjer i regi av fylkeskommunene.

Fem overordnede mål legger rammer for programperioden 2021–2027. Målene er i stor grad i overenstemmelse med både regionale og nasjonale distrikts- og regionalpolitiske mål. Programmene skal gjøre EU smartere og grønnere, Europa skal bli mer sammenknyttet, mer sosialt og nærmere borgerne. Interreg gir blant annet norske kommuner og fylkeskommuner, næringsliv, kunnskapsmiljøer, miljøorganisasjoner og frivillig sektor ny kunnskap og grenseoverskridende nettverk i tillegg til konkret samarbeid og nye løsninger gjennom flerårige prosjekter. Interreg skaper også en plattform for ytterligere samarbeid, blant annet gjennom Erasmus eller Horisont Europa. Programmene etablerer tillit på tvers av regioner og land, og reduserer grensehindringer.

I 2025 vil resultater av programarbeidet høstes samtidig som EU er godt i gang med å forberede neste periode med Interreg 2028–2034. På norsk side jobber regjeringen med å påvirke innretningen på Interreg gjennom formelle og uformelle kanaler og konsultasjonsprosesser.

Transportsektoren

For å nå Norges internasjonale klimaforpliktelser og ta aktivt del i Europas klimaarbeid vil regjeringen jobbe for å nå målene om å redusere klimagassutslippene i transportsektoren. På transportområdet gjelder dette særlig regelverkene i «Klar for 55»-pakken, og norske myndigheter jobber aktivt med relevante aktiviteter, fora og regelverksinitiativer knyttet til grønn mobilitet.

Kommisjonen la sommeren 2023 frem regelverkspakken **Greening Freight Package**, som har fokus på grønnere godstransport på vei og blant annet inneholder forslag til et endringsdirektiv om tillatte vekter og dimensjoner i kommersiell veitransport. Uttalte mål er å redusere drivstoffutslippene, effektivisere transporten i det indre marked, øke regeletterlevelsene i internasjonal transport og ivareta trafiksikkerheten. Regjeringen støtter insentiver for å øke bruken av mer miljøvennlige tunge kjøretøy og vil samtidig jobbe for å bevare fleksibiliteten til å kunne ta i bruk visse vogntogkombinasjoner som vi har gode erfaringer med i Norden.

Regjeringen har støttet EUs arbeid med strengere **CO₂-utslippsstandarter for kjøretøy**, som er et godt virkemiddel for å redusere utslippene fra transportsektoren og vil bidra til at de nasjonale klimamålene kan nås. Den politiske situasjonen i EU tilsier nå et betydelig press for å nedjustere ambisjonene i dette regelverket. Norsk posisjon er at de vedtatte CO₂-standardene for biler og varebiler, med en utfasing av forbrenningsmotorer innen 2035, bør opprettholdes og gjennomføres. Fremover blir det derfor viktig å støtte opp under EUs virkemidler for utslippskutt i transportsektoren og videreutvikle disse. Det Norge har oppnådd ved bruk av ulike insentiver og virkemidler knyttet til henholdsvis elbiler og lavutslippsløsninger i sjøtransporten, gir Norge en stemme det lyttes til i Europa.

I tråd med prioriteringene i Nasjonal transportplan vil regjeringen fremover arbeide for at EU skal utvikle virkemidler som gir **utslippsreduksjoner i luftfarten**. Regjeringen arbeider for å justere EØS-regelverket slik at FOT-kontrakter i større grad kan bidra til å fremskynde null- og lavutslippsløsninger i luftfarten, og bruke satsingen på hele Norge som internasjonalt testsenter for null- og lavutslippsluftfart til å understøtte regelverksutvikling for raskere utrulling av null- og lavutslippsløsninger. Det er utarbeidet et posisjonsnotat som er videreformidlet til EU-systemet. Samarbeid om grønn luftfart er også en del av den grønne alliansen mellom Norge og EU. EU-regelverket **ReFuelEU Aviation** har nå tredd i kraft i EU, og Norge støtter felleseuropeisk krav om bruk av alternativt flydrivstoff.

Digitalisering og bruk av ny teknologi er en forutsetning for å klare den nødvendige overgangen til grønn mobilitet. I henhold til Nasjonal transportplan vil regjeringen arbeide for at regelverksutviklingen i transportsektoren skal legge til rette for digital utvikling og innovasjon og fremme norske synspunkter på europeisk nivå. Det er en rivende utvikling i EUs regulering på det digitale området, blant annet med ny regulering av kunstig intelligens. Det er viktig å henge med i denne utviklingen og følge med på hvilken betydning den får for transportsektoren. Norsk teknologi er langt fremme på viktige områder for digitalisering av transport, for eksempel med autonome skip.

Revisjonen av direktivet om intelligente transportsystemer (ITS-direktivet) er vedtatt, og det arbeides med gjennomføring i norsk rett. Innføringen av digitale førerkort på EU-nivå er en del av forslaget til revisjon av førerkortdirektivet som det nylig ble politisk enighet om i EU. Kommisjonen har varslet fremleggelse av regelverk som skal legge til rette for mer kundevennlige reiseinformasjons- og billetteringssystemer for jernbane og kollektivtransport. På norsk side jobbes det med gjennomføringen av eFTI-forordningen, som legger til rette for at godstransportinformasjon skal kunne kontrolleres digitalt av myndighetene.

Ny teknologisk utvikling er også bakgrunnen for at EU i november 2023 la frem **en ny passasjermobilitetspakke**, som gjelder for alle transportformer – luftfart, bane, vei og sjø. Pakken inneholder blant annet forslag til regelverk som styrker passasjerrettighetene. Formålet er å etablere rettigheter for passasjerer som kjøper multimodale reiser, styrke håndhevingen av passasjerrettigheter og styrke rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne. Pakken er fortsatt til behandling i EU-systemet. Regjeringen vil arbeide for et oppdatert regelverk om passasjerrettigheter som bidrar til mobilitet for alle og styrker de reisendes rettigheter slik at klima- og miljøvennlige reiser blir mer attraktivt.

Norge og EU deler nullvisjonen for 2050 og har sammenfallende mål for reduksjon i trafikkulykker frem til 2030. Norge er langt fremme i **trafikksikkerhetsarbeidet**, og vi deler våre gode erfaringer for å bidra til økt trafiksikkerhet på europeisk nivå. Bruk av ny teknologi, som intelligente transportsystemer, kunstig intelligens og selvkjørende kjøretøy, er viktig for økt sikkerhet på veiene i Europa. EU-lovgivningen setter rammer for viktige deler av trafikksikkerhetsarbeidet, med blant annet regler om førerkort, grenseoverskridende håndheving av trafikkovertrедelser og periodisk kjøretøykontroll.

På transportområdet er EUs målsettinger i hovedsak de samme som regjeringens, men **på jernbaneområdet** har regjeringen et annet syn enn EU på konkurranse ved inngåelse av persontogavtaler. Her er regjeringen tydelig på at konkurranse ikke er det foretrukne virkemiddelet for å få et godt togtilbud. På grunn av de nye bestemmelsene i EUs fjerde jernbanepakke som trådte i kraft i desember 2023, er det avdekket et behov for å gjennomføre en grundig vurdering av både omfanget og inndelingen av dagens trafikkavtaler for persontogtransport. Regjeringen vil jobbe aktivt for å fremme norske interesser og dele informasjon om velfungerende løsninger og utfordringer knyttet til jernbanedrift under krevende klimatiske og geografiske forhold. Regjeringen legger stor vekt på å følge med på forslag til rettsakter som er innrettet mot sentralisering av vedtaksmyndighet, slik at norske myndigheter ikke mister kontroll på jernbaneområdet, og

at velfungerende norske ordninger og et høyt sikkerhetsnivå kan opprettholdes. Dette gjelder særlig for EUs pågående arbeid med å revidere reglene om sertifisering av lokomotivførere, men også ved revidering av reglene om fordeling av infrastrukturkapasitet og sikkerhetsbestemmelser. Regjeringen har bidratt inn i EU-systemet med erfaringer fra den velfungerende norske ordningen med en sentral fagskole for lokomotivførerutdanningen.

Postsektoren

Det benyttes betydelige offentlige midler på posttjenester i Norge. EU-regler begrenser våre muligheter for å redusere disse kostnadene. Gjeldende postdirektiv oppfyller ikke lenger sin hensikt. Norge ønsker større fleksibilitet når det gjelder omfanget og kvaliteten på leveringspliktige tjenester, og et postdirektiv som er tilpasset den digitale utviklingen. Regjeringen mener derfor at det er behov for å revidere postdirektivet. Et posisjonsnotat ble oversendt til EU i høst og følges opp videre.

Finansiell stabilitet og velfungerende markeder

Gjennom EØS-avtalen har norsk finansnæring og norske forbrukere tilgang til EUs indre marked, med fri tjenesteyting basert på like rammebetingelser. Norsk finansnæring er viktig for kapitaltilgangen for norsk næringsliv. EØS-avtalen sikrer at norsk finansnæring er en integrert del av EUs indre marked, og at norske myndigheter kan delta i felleseuropeisk tilsyn og regelverksutvikling. Det bidrar til å forenkle tilgangen til kapital for norske bedrifter og styrker norske myndigheters evne til å føre tilsyn med foretak som opererer over landegrensene.

Regjeringen følger med på utviklingen i **finansmarkedsreguleringen** i EU og søker aktiv medvirkning for å ivareta norske interesser. Regjeringen vil fremheve prinsippet om at lik risiko bør reguleres likt. Dette er viktig for å unngå at risikoen bygger seg opp der den er minst regulert, og for å sikre at like virksomheter følger de samme regulatoriske prinsippene.

Regjeringen legger særlig vekt på **hensynet til finansiell stabilitet**. Finansiell stabilitet og evnen til økonomisk vekst henger tett sammen. Regjeringen vil blant annet fortsette å påpeke nødvendigheten av nasjonal fleksibilitet i utarbeidelsen av regelverk og krav, inkludert i kravene til egenkapital og likviditet i banker, slik at reguleringen så langt som mulig kan tilpasses det nasjonale risikobildet og nasjonale strukturelle forhold.

Spare- og investeringsunion

Arbeidet med integrasjon av finansmarkedene i EU har fått økt momentum det siste året på bakgrunn av analyser og forslag i Letta- og Draghi-rapportene og er fulgt opp på overordnet nivå i Kommisjonens nye konkurranseevnekompass. Tilgang på finansiering gjennom en spare- og investeringsunion er beskrevet som en av byggesteinene i kompasset. Kommisjonen la 19. mars 2025 frem sin melding om spare- og investeringsunionen – «A Strategy to Foster Citizens' Wealth and Economic Competitiveness in the EU». Spare- og investeringsunionen har som mål å legge bedre til rette for kanalisering av sparing til «produktive» investeringer og skape flere muligheter for investering og finansiering for befolkningen og virksomhetene i EU. Videre skal investeringene kunne kanaliseres på en effektiv måte i hele Europa slik at selskaper og investorer får bedre tilgang på kapital og avkastningsmuligheter uavhengig av hvor de befinner seg. Generelt er regjeringen positiv til regler som vil innebære at kapitalmarkedene i Europa fungerer bedre og sikrer finansiering til lønnsomme prosjekter på tvers av landegrensene og internt i Norge. Etter regjeringens syn er det viktig å opprettholde den rette balansen mellom europeiske og nasjonale løsninger og at det ved innlemmelse av regelverk alltid må finnes løsninger innenfor topilarstrukturen.

Bærekraftig finans

Regjeringen har stilt seg bak EUs mål om å legge til rette for finansiering av **omstillingen til en bærekraftig økonomi**. EU har de senere årene vedtatt flere EØS-relevante regelverksendringer som har som mål å gi aktørene i finansmarkedene bedre tilgang på informasjon om hvordan foretak påvirker og påvirkes av bærekraftsforhold.

Klassifiseringssystemet for bærekraftig økonomisk aktivitet (taksonomien) er et sentralt tiltak for å legge til rette for at finansmarkedene kanaliserer kapital til lønnsomme bærekraftige aktiviteter og prosjekter. Taksonomien skal på sikt utvides til å dekke flere sektorer og aktiviteter. Regjeringen gir jevnlig innspill til arbeidet i EU med å videreutvikle taksonomien. Målet er å sikre at systemet kan være et verktøy for norske foretak som ønsker å finansiere virksomhet som allerede er bærekraftig, eller som ønsker å omstille sin virksomhet i en bærekraftig retning.

EUs offentliggjøringsforordning skal bidra til å forbedre informasjonen som formidles til sluttinvestorer om hvordan investeringsbeslutninger tar hensyn til bærekraft.

Kommisjonen varslet i desember 2022 en evaluering av forordningen. Regjeringen følger

evalueringen av forordningen tett, blant annet gjennom medlemsstatenes ekspertgruppe for bærekraftig finans.

Som ledd i arbeidet med **forenklinger for næringslivet** la Kommisjonen 26. februar frem forslag til forenklinger av reglene om bærekraftsrapportering. Kommisjonen anslår at antall rapporteringspliktige foretak i EU vil bli redusert med 80 prosent om forslaget vedtas. Kommisjonen foreslo samtidig å gjøre rapporteringskravene etter taksonomien mer fleksible for store foretak. For å unngå en situasjon hvor foretak kun er rapporteringspliktige for noen få regnskapsår, har Kommisjonen foreslått å utsette innføringen av rapporteringskravene for foretak som etter gjeldende regler skal rapportere for første gang for regnskapsårene 2025 og 2026, til regnskapsårene 2027 og 2028. Dette forslaget ble vedtatt 14. april 2025. Det er viktig at norske foretak kan forholde seg til samme regelverk som foretak i EU, og finansdepartementet sendte 11. april 2025 på høring et forslag om å endre de norske overgangsreglene slik at norske foretak får samme utsettelse som foretak i EU. Høringsfristen er 23. mai. For å legge til rette for sammenlignbar frivillig bærekraftsrapportering fra norske foretak, vil EU-standarden for frivillig bærekraftsrapportering (VSME) bli oversatt til norsk i løpet av våren.

Det er usikkert når Kommisjonens forslag om forenklinger vil bli behandlet og eventuelt vedtatt i EU, og hvilke endringer Rådet og Parlamentet vil gjøre. Regjeringen vil vurdere hvordan eventuelle endringer i virkeområdet for krav til bærekraftsrapportering bør gjennomføres i Norge etter at det er oppnådd enighet i EU, men som utgangspunkt bør norske foretak til enhver tid stå overfor de samme kravene til bærekraftsrapportering som foretak i EU.

Skattelovgivning og EØS-avtalen

Selv om EUs sekundærlovgivning om **harmonisering av skatteregler** ikke er en del av EØS-avtalen, danner EØS-avtalens bestemmelser om offentlig støtte og fri bevegelse rammer for hvordan norsk skattelovgivning kan utformes. Sekundærlovgivningen på skatteområdet er også relevant, for den kan gi viktige avklaringer om forholdet mellom fri bevegelse og handlingsrommet for skatteregler som motvirker skatteomgåelse og ivaretar behovet for å beskytte skattefundamentet. Regjeringen vil derfor følge tett og arbeide aktivt med å påvirke utviklingen av EU/EØS-retten på disse områdene.

Bestemmelsene om offentlig støtte er av stor betydning for norske skatte- og avgiftsregler. I 2022 ble det rapportert inn støtte til ESA gitt gjennom skatte- og avgiftsordninger for om lag 59 milliarder kroner. Det utgjør 74 prosent av all støtte som ble rapportert inn til ESA i 2022.

Regjeringen støtter EUs innsats for å **motvirke skatteomgåelse og uthuling av skattegrunnlaget** og vil følge med på arbeidet med revisjonen av **Anti-Tax Avoidance Directive (ATAD)**. Videre vil regjeringen følge med på utviklingen i EUs arbeid med OECD/G20s Inclusive Frameworks topilarløsning for skattlegging av store flernasjonale konsern.

Digitale og banebrytende teknologier

EU har en ambisiøs digitaliseringspolitikk basert på en overordnet strategi, **«Det digitale tiåret 2030» (Digital Decade)**. Strategien beskriver en felleseuropeisk visjon for digital omstilling, herunder et sett med mål som skal nås innen 2030 knyttet til digital kunnskap, infrastruktur, digital omstilling av næringslivet og digitalisering i offentlig sektor. EUs visjon er et menneskesentrert, bærekraftig digitalt samfunn basert på europeiske verdier. Regjeringen jobber for at Norge skal være tilknyttet de relevante delene av Det digitale tiåret 2030.

Regjeringens nye digitaliseringsstrategi ligger nært opptil EUs digitale strategi. Regjeringen ønsker å skape synergier mellom norsk og europeisk digitaliseringspolitikk gjennom blant annet aktiv deltakelse i Programmet for et digitalt Europa (DIGITAL). Deltakelsen skal bygge videre på og forsterke nasjonale ressurser og understøtte nasjonalt prioriterte områder. Regjeringen skal også legge til rette for videreføring og videreutvikling av Norges oppkobling til europeiske fellesløsninger for grenseoverskridende tjenester.

DIGITAL Europa-programmet (2021–2027) er EUs program for digital omstilling og bruk av innovative digitale teknologier i samfunn og næringsliv og et viktig verktøy for å nå målene for Det digitale tiåret 2030. Programmet har som mål å etablere EU som en pådriver i den digitale omstillingen og bygge kapasitet innen fremtidsrettede digitale teknologier som forventes å ha stor betydning for vekst og sysselsetting i Europa de kommende årene. Regjeringen vil løpende vurdere hvordan man kan sikre rammevilkår som understøtter Norges aktive deltakelse i og best mulig utbytte av DIGITAL-programmet. Regjeringen vil også søke å bidra aktivt til utformingen av EU-programmet som erstatter DIGITAL fra 2028, samt vurdere norsk tilknytning til dette.

Den digitale infrastrukturen er selve grunnmuren i den digitale omstillingen. Kommisjonen har varslet et nytt initiativ når det gjelder digitale nettverk og infrastruktur, i form av et forslag til en **«Digital Networks Act»** som er ventet i fjerde kvartal 2025. Målet er å fremme felleseuropeiske ekomtjenester og infrastruktur, sikre investeringer i digital infrastruktur og sørge for motstandsdyktig infrastruktur og økt spektrumsharmonisering.

Regjeringen vil følge prosessen med Digital Networks Act og vil bidra med norske innspill hvor det er relevant.

Kommisjonen vil allerede i første kvartal 2025 legge frem en **AI Continent Action Plan** som vil omfatte KI-fabrikker som styrker konkurransedyktige KI-økosystemer i Europa, samt en strategi for anvendt KI innenfor en rekke samfunnsviktige industrier, som farmasi, finans og energi. Målet med planen vil være full utnyttelse av mulighetene kunstig intelligens gir gjennom bedre tilgang til data, støttet av en **Cloud and AI Development Act**. Sistnevnte skal, utover å styrke europeisk KI-industri og datakraftkapasitet, også stille en rekke minimumskrav til tilbydere av skytjenester.

Å utnytte mulighetene i kunstig intelligens er et prioritert område i regjeringens digitaliseringsstrategi. Norge ønsker å ta en aktiv rolle i viktig internasjonalt arbeid med etisk og ansvarlig utvikling og bruk av KI, og EU er dermed en viktig arena. Regjeringen vil derfor følge EUs arbeid på dette området tett.

2 Mot et tettere samarbeid om forsvar, sikkerhet og beredskap

Sikkerhetspolitikk

Europa og Norge står våren 2025 overfor store og til dels nye sikkerhetspolitiske utfordringer. Den russiske angrepskrigen mot Ukraina raser videre med uforminsket styrke. Utfallet vil ha avgjørende betydning for både Ukrainas og Europas sikkerhet, og Norge må støtte Ukraina så lenge det behøves. Krigen skjer mot et alvorlig geopolitisk bakteppe, og vi går inn i et langsiktig motsetningsforhold til Russland og Kina. Parallelt med dette står vi overfor nye utfordringer også internt på vestlig side. Vi ser økende interessekonflikter mellom Europa og USA. Dette skjer på et tidspunkt hvor det er viktigere enn på lenge å hegne om det transatlantiske sikkerhetsfellesskapet, med NATO som rammen om det kollektive forsvaret i Europa.

Dagens sikkerhetspolitiske utvikling gjør samtidig at **Europa gjennom EU tar et stadig større ansvar for egen sikkerhet**. Fra norsk side støtter vi denne utviklingen. Et større europeisk bidrag til fellesforsvaret er også et bidrag til en bedre byrdefordeling over Atlanteren, som blir enda viktigere fremover. For regjeringen er det samtidig viktig at utviklingen i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området skjer i nært samarbeid med og utfyller **NATO**. Det er derfor viktig at Det permanente strukturerte samarbeidet (PESCO), EUs forsvarsfond (EDF) og andre initiativer i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske

området utvikles på en åpen og inkluderende måte overfor NATO og allierte land som ikke er medlemmer av EU. Håndteringen fra vestlig side av Russlands angrepskrig mot Ukraina viser at **et nært samarbeid mellom EU og NATO er av avgjørende betydning.**

Regjeringen vil bidra til at dialogen og samarbeidet mellom EU og NATO videreutvikles i 2025.

Den økte oppmerksomheten i EU om **Unionens evne til å ivareta indre og ytre sikkerhet kommer til uttrykk på flere områder.** EUs sentrale rolle i forbindelse med reaksjonene mot den russiske invasjonen av Ukraina har bidratt vesentlig til dette, og kommer til syne gjennom iverksettingen av flere nye initiativer, inkludert **EDIRPA** (European Defence Industry Reinforcement through common Procurement Act), **ASAP** (Act in Support of Ammunition Production) og romprogrammet (**Secure Connectivity**). Kommisjonen legger trykk på iverksetting av initiativene, og utviklingen på det forsvarsindustrielle området ses i økende grad i sammenheng med utviklingen av EUs indre marked. Vektleggingen av forsvar og sikkerhet gjenspeiles også i programmet til den nye Kommisjonen, inkludert med tilrettelegging for strategiske forsvarsinvesteringer i stor skala, styrking av europeisk forsvarsindustri og reduksjon av avhengigheter, utvikling av en europeisk forsvarsunion, utnevning av en egen kommissær for forsvar og romfart og fremleggelsen våren 2025 av Hvitboken om fremtiden til europeisk forsvar.

Det er i **norsk interesse å samarbeide nært med EU og EUs medlemsland for å fremme sikkerhet og forsvar og justis- og politisamarbeid i Europa.** Regjeringen vil fortsette arbeidet med å styrke det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet i Europa. Dette innebærer blant annet å avholde årlige sikkerhetspolitiske konsultasjoner og seminarer, ha løpende dialog med EUs organer og utvalgte medlemsland, delta i EUs forsvarsindustrielle samarbeid og bidra til EUs militære støtte til Ukraina. Norge ga våren 2025 også et innspill til EUs Hvitbok om fremtiden til europeisk forsvar.

Etter invitasjon vil Norge også delta i enkelte av **EUs krisehåndteringsøvelser og militære operasjoner.** Trusselen mot fri ferdsel i Rødehavsregionen påvirker global handelstrafikk og europeiske interesser. Norge bidrar til å sikre fri ferdsel og maritim sikkerhet på flere områder. EU-operasjonen ASPIDES har tatt over for den avsluttede operasjonen EMASoH (European Maritime Awareness in the Strait of Hormuz), hvor Norge deltok med et mindre bidrag. Norge har vist interesse overfor EU og ledelsen i ASPIDES om å videreføre et tilsvarende bidrag til ASPIDES og vil etter invitasjon fra EU, vurdere å stille et styrkebidrag.

Deler av Norges **militære støtte til Ukraina** kanaliseres via EUs fond og programmer. Støtten har omfattet finansielle bidrag på 150 millioner kroner og militære instruktører til

EUs militære treningsmisjon for Ukraina (EU MAM), samt 250 millioner kroner i støtte til ammunisjon for Leopard 2-stridsvogner gjennom EUs militære materiellstøtteordning European Peace Facility (EPF). Regjeringen har besluttet at den finansielle rammen for norsk militær og sivil støtte til Ukraina for 2025 økes fra 35 til 85 milliarder kroner. Norges instruktørbidrag til EU MAM vil bli videreført gjennom å bidra med inntil 100 militært personell til treningsmisjonen.

Krigen i Ukraina har også drevet opp etterspørselen etter forsvarsmateriell i Europa, spesielt artilleriammunisjon og missiler. EU har derfor etablert to midlertidige programmer med sikte på å øke omfanget av **felles anskaffelser (EDIRPA)** og utvide **produksjonskapasiteten for ammunisjon og missiler (ASAP)**. Formålet er både å utvide produksjonskapasiteten og å redusere flaskehalser. Flere norske industriaktører søkte om midler gjennom ASAP. Tre store norske forsvarsbedrifter (Chemring Nobel, Kongsberg Defence and Aerospace (KDA) og Nammo) fikk full uttelling i ASAP og dermed støtte til de seks konkrete prosjektene de søkte om. ASAP-prosjektene mer enn doubler bedriftenes evne til å levere eksplosiver, rakettmotorer, missiler og artilleriammunisjon og utløser en samlet investering i norsk produksjonskapasitet på om lag 3 milliarder kroner i et spleiselag mellom EU, norske myndigheter og industrien selv. Innenfor EDIRPA gir EU støtte til tre eller flere land som går sammen om anskaffelser av europeisk forsvarsmateriell. Norge var med på tre prosjekter. Begge instrumentene er lansert som testprogrammer av EU, og det er stor sannsynlighet for at de vil forlenges i det kommende europeiske forsvarsindustrielle programmet EDIP (European Defence Industrial Programme).

Norsk forsvarsindustri er en integrert del av den europeiske forsvarsindustrielle og teknologiske basen (EDTIB), og deltakelse i EUs ulike forsvarsindustrielle programmer er av vesentlig betydning for norsk industris konkurranseevne i Europa. Den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at behovet for et enda tettere forsvarsindustrielt samarbeid mellom Norge og EU vil bli viktigere i årene som kommer. EU presenterte våren 2024 en europeisk forsvarsindustriell strategi, **European Defence Industrial Strategy (EDIS)**, som legger rammene for EUs forsvarsindustrielle program (EDIP) som ventes våren 2025. Målet er å skape en rød tråd fra kapabilitetsplanlegging via forskning og utvikling til felles anskaffelser. EDIP vil sammenfatte og sette i system de mange ordningene og programmene EU etter hvert har fått som er rettet mot forsvarsindustrien i Europa. Norge har bidratt med innspill til utformingen av EDIS og EDIP. Det er besluttet at Norge skal søke deltakelse i EDIP.

Norge deltar også aktivt i **EUs forsvarsfond (EDF)**, som er viktig for å sikre adgangen til det europeiske markedet og kunne delta i utviklingen av relevante forsvarskapabiliteter. EDF er et flerårig EU-program for å styrke og videreutvikle myndighets- og industrisamarbeidet om forskning og utvikling av forsvarsteknologi. EU-støtte gjennom EDF har nå blitt tildelt i flere runder, og norske industri- og forskningsmiljøer har mottatt betydelig støtte til deltakelse i en rekke prosjekter. EDF representerer et viktig finansieringstilskudd ved å styrke tidligfase FoU, og prosjektene gir en helt ny mulighet for norske små og mellomstore bedrifter til å ta del i det europeiske markedet.

Det europeiske forsvarsbyrået, **European Defence Agency (EDA)**, har en viktig støtte- og implementeringsrolle i svært mange av EUs forsvarsinitiativer, og EDA og NATO har vedtatt en felleserklæring om økt samarbeid innen kapabilitetsutvikling. Basert på avtalen Norge har med EDA, legger regjeringen derfor vekt på å videreutvikle samarbeidet med byrået. Norge deltar primært i aktiviteter som bidrar til økt operativ evne, eller hvor norsk forsvarsindustri har relevant kompetanse og relevante produkter. Norge deltar i flere forsknings- og teknologiutviklingsprosjekter, programmer innen kapabilitetsutvikling og militær mobilitet samt ulike øvings- og treningsaktiviteter.

Norge deltar i **PESCO**-prosjektet om militær mobilitet og var våren 2025 også vertskap for det halvårlige hovedmøtet med bred deltakelse. Prosjektet har som mål å forbedre evnen til å forflytte militære styrker over landegrensene i Europa, et høyt prioritert område både i EU-Nato-samarbeidet og i det intensiverte nordiske forsvarssamarbeidet.

Norge har gjennomført **EU-direktivet om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser (forsvarsdirektivet)** i norsk rett i form av forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser (FOSA). Norsk deltakelse i ASAP er også gjennomført i FOSA. Norge deltar aktivt i Kommisjonens ekspertgruppe for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser, hvor man diskuterer kartlegging, analyse og videreutvikling av EUs indre marked for offentlige forsvarsanskaffelser. Regjeringen jobber samtidig med å utforske handlingsrommet i øvrig anskaffelsesregelverk for å raskt kunne øke produksjonskapasiteten og fjerne flaskehalser i beslutningsprosesser. Regjeringen har derfor gitt sin tilslutning til at det settes i gang et arbeid med å utrede forslag til en ny lov om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Som oppfølging er det nedsatt en ekstern arbeidsgruppe bestående av representanter fra akademia, næringslivet og offentlige oppdragsgivere med juridisk og samfunnsøkonomisk dybdekompetanse innen forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Utredningen skal blant annet vurdere behovet for ytterligere tilpasninger i ny lov om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser

som følge av den nåværende sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa, for at anskaffelser skal kunne skje raskest mulig.

For å ivareta Norges interesser når det gjelder deltakelse i EUs forsvarssamarbeid, vil regjeringen også i 2025 prioritere **dialogen med nærstående EU-land** som Tyskland, Sverige, Finland, Danmark, Frankrike og Nederland. Norges samarbeid med EU på forsvarsområdet må også ses i sammenheng med øvrige flernasjonale samarbeidsordninger i Europa hvor nære EU- og Nato-land er med, inkludert det tyskledede Framework Nation Concept (FNC), det britiskledede Joint Expeditionary Force (JEF), det franskledede Det europeiske intervensjonsinitiativet (EI2), samt Northern Group og Nordefco. Regjeringen vil fortsette å prioritere deltakelse i disse europeisk-baserte flernasjonale og regionale samarbeidsordningene.

Secure Connectivity og EUs neste romprogram

Regjeringen besluttet i 2023 å jobbe for norsk deltakelse i EUs nye program for sikker og motstandsdyktig global satellittkommunikasjon, **Secure Connectivity/IRIS²**. Norsk deltakelse vil ha betydning for norsk samfunnssikkerhet og beredskap, samhandlingen med allierte, Forsvaret og utviklingen av norsk romindustri. Det er nedsatt en arbeidsgruppe bestående av NFD, UD, FD og JD. Norsk deltakelse vil baseres på en EØS-komitebeslutning og en separat avtale. Formelle forhandlinger med EU om den separate avtalen startet 28. februar 2025. Det forventes at man skal komme til enighet før sommeren, og at forslag om norsk deltakelse kan legges frem for Stortinget i forbindelse med behandlingen av 2026-budsjettet. Vi forventer at utfallet vil være at Norge får full tilgang til tjenestene i Secure Connectivity, samtidig som norsk næringsliv av sikkerhetshensyn vil være avskåret fra å levere visse tjenester og teknologier til programmet.

Det pågår parallelt et arbeid for å sikre Norge og norsk næringsliv full tilgang til alle tjenester og leveranser til EUs neste romprogram, som starter i 2028. Det vil i arbeidet argumenteres for at EØS-avtalen skal være eneste tilknytningsgrunnlag.

Styrke evnen til å fange opp og håndtere sikkerhetstruende økonomisk aktivitet

I totalberedskapsmeldingen understrekes det at regjeringen vil at Norge skal jobbe for et tett, forpliktende og forutsigbart internasjonalt samarbeid om nasjonal sikkerhet og motarbeide sammensatte trusler sammen med allierte og partnere, blant annet i NATO og

EU. EUs forordning om screening av utenlandske direkteinvesteringer er ikke del av EØS-samarbeidet, men oppkjøp og investeringer i en EØS/EFTA-stat vil kunne få konsekvenser for sikkerheten og offentlig orden i en EU-medlemsstat, og omvendt. Det er derfor behov for tett samarbeid med EU om håndteringen av slik sikkerhetstruende økonomisk aktivitet. EU-forordningen har vært evaluert av Kommisjonen, og både evalueringen og en eventuell justering av regelverk fra EU-hold følges tett fra norsk side. Regjeringen følger opp NOU 2023. Det ses særlig til EU i arbeidet med å videreutvikle investeringskontrollen i Norge.

EUs høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetspolitikk og Kommisjonen la frem en **strategi for økonomisk sikkerhet** i juni 2023 og ytterligere tiltak i en pakke 24. januar 2024. Strategien beskriver de ulike virkemidlene EU har utviklet de siste par årene for å forsøke å begrense risikoene for europeisk økonomi når det gjelder verdikjeders motstandsdyktighet, beskyttelse av kritisk infrastruktur, teknologilekkasje og utnyttelse av økonomisk avhengighet eller økonomisk tvang. Regjeringen vil følge med på utviklingen av tiltak og deres eventuelle påvirkning på det indre marked og samarbeidet innenfor forskning og innovasjon.

Militær mobilitet

Det er økt fokus i EU på **militær mobilitet** og sikkerhet og sårbarhet i infrastrukturen. Den sikkerhetspolitiske situasjonen gir grunnlag for nye transportpolitiske prioriteringer. Øst-vest-forbindelsene i Norden – særlig i nord – må styrkes. Fra norsk side følges dette blant annet opp gjennom NTP og i arbeidet med det transeuropeiske transportnettverket TEN-T. Kommisjonen har varslet en handlingsplan om militær mobilitet i 2025. Kritisk infrastruktur er utsatt for økt risiko som følge av klimaendringene og menneskeskapte trusler, og vi er fra norsk side avhengige av europeisk samarbeid.

EUs beredskapsunionsstrategi

EU har det siste året styrket arbeidet med sikkerhet og beredskap. Totalt er det tre store politikkplattformer som Kommisjonen la frem i mars og april: Hvitbok for europeisk forsvars fremtid, beredskapsunionsstrategien, og europeisk strategi for indre sikkerhet. De tre fremleggelsene må ses i sammenheng. EUs beredskapsunionsstrategi bygger på en erkjennelse av at EU må bygge beredskap ovenfor alle trusler, på alle myndighetsområder og på en måte som inkluderer hele samfunnet. Beredskapsunionsstrategien tar utgangspunkt i nasjonal kompetanse, men krever ytterligere koordinering mellom medlemsstatene. Vedlagt strategien følger en handlingsplan med konkrete oppfølgingspunkter som berører en rekke sektorområder.

Et nært samarbeid med EU om sikkerhet og beredskap er viktig for norske myndigheter. Et sikrere og mer motstandsdyktig Europa er lønnsomt også for Norge. Både fordi vi er inkludert i en rekke felleseuropeiske ordninger, men også fordi et sikrere og mer motstandsdyktig Europa har direkte konsekvenser for norsk sikkerhet og beredskap. Behovet for å styrke europeisk forebygging og beredskap understøttes gjennom prioriteringer i bruken av EØS-midlene.

EUs ordning for sivil beredskap

EUs ordning for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism – UCPM) er et av EUs langtidsprogrammer som Norge deltar i. Ordningen er EUs viktigste grunnlag for sivil katastrofeinnsats og annet samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Konkret innebærer det blant annet at deltakerstatene stiller ressurser til rådighet for kriserammede stater, både i og utenfor Europa. UCPM har som målsetting å styrke samarbeidet mellom medlemslandene når det gjelder forebygging av hendelser, beredskapsarbeid og hendelses- og krisehåndtering. Godt koordinerte responskapasiteter på europeisk nivå betyr at rammede land har ett kontaktpunkt for å be om europeisk bistand. Videre sørger denne ordningen for at ekspertise og kapasiteter er forberedt og samtrent, noe som gir en sterkere og mer enhetlig felles respons.

Den daglige forvaltningen av EUs ordning for sivil beredskap ivaretas av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), mens det overordnede ansvaret ligger hos justis- og beredskapsdepartementet. Norge bidrar med flere beredskapskapasiteter. Norwegian Emergency Medical Team (NOR EMT) er meldt inn som kapasitet til EUs sivile beredskapsmekanisme. Norge er også vertskap for en luftambulansesom skal brukes til transport av pasienter med alvorlige smittsomme sykdommer mellom land i Europa, som en rescEU kapasitet. Når luftambulansen ikke er på oppdrag for EU, inngår flyet i nasjonal luftambulansetjeneste. Det er samfunnsøkonomisk mer lønnsomt med en felleseuropeisk beredskapsordning enn at enkeltstater skal bygge egen beredskap for alle typer mulige hendelser, og ordningen anses som et viktig sikkerhetsnett for norsk samfunnssikkerhet og beredskap. RescEU-kapasiteter etableres fortløpende i ordningen, og norske myndigheter vurderer hvorvidt Norge bør være vertsland for flere av de aktuelle kapasitetene. Oppbyggingen av kapasiteter bidrar til å styrke norsk og europeisk beredskap.

I den nylig fremlagte beredskapsunionsstrategien er noen av hovedanbefalingene for den sivile beredskapen å videreutvikle EUs ordning for sivil beredskap, inkludert European Response Coordination Center (ERCC) og rescEU. Norske myndigheter opplever å ha bred

nytte av å delta i EUs ordning for sivil beredskap, og vil så langt som mulig bidra i utviklingen av de forestående revisjonene.

Europeiske sivilsamfunns samlede motstandsdyktighet

Beskyttelse av fysisk og digital kritisk infrastruktur er nødvendig for å ivareta befolkningens grunnleggende behov og trygghetsfølelse. Det er også en nødvendig komponent i den sivile understøttelsen av forsvaret. Styrking av motstandsdyktigheten i europeiske land vil bidra til den samlede motstandsdyktigheten til Europa. Regjeringen vil fortsatt prioritere implementering av direktiv (EU) 2022/2557 om kritiske enheters motstandsdyktighet (CER-direktivet) og direktiv (EU) 2022/2555 om tiltak for å sikre et høyt felles nivå for sikkerhet i nettverks- og informasjonssystemer i hele Unionen (NIS2-direktivet). De to direktivene tar sikte på å oppnå en harmonisert, felleseuropeisk tilnærming til beskyttelse av kritiske enheter som leverer samfunnsviktige tjenester og forutsetter en koordinert nasjonal gjennomføring. Regjeringen legger opp til å gjennomføre direktivene i en felles lov, som også regulerer nasjonale behov.

Den 19. desember 2024 ble Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2025/38 av 19. desember 2024 om fastsettelse av tiltak for å styrke solidariteten og kapasiteten i Unionen til å oppdage, forberede seg på og reagere på trusler og hendelser innen cybersikkerhet og endring av forordning (EU) 2021/694 (Cybersolidaritetsforordningen) vedtatt. Forordningen etablerer blant annet et cybersikkerhetsvarslingssystem bestående av nasjonale og grenseoverskridende cyberknytepunkter i hele EU. Varslingssystemet skal etablere og styrke koordinert avdekking av hendelser, skape felles situasjonsforståelse og forsterke informasjonsdeling.

Forordningen etablerer også en cybersikkerhetsberedskapsmekanisme som skal øke beredskapen og styrke beredskapskapasiteten i EU. Forordningen bygger blant annet på utlysninger i finansieringsprogrammet for et digitalt Europa (DIGITAL), arbeidsprogrammet for cybersikkerhet 2021–2022, for etablering og kapasitetsbygging av cybersikkerhetsvarslingssystemet og cybersikkerhetsberedskapsmekanismen.

Forordningen er nært knyttet til NIS2-direktivet, og har som mål å utfylle cybersikkerhetsreguleringer som allerede er innlemmet i EØS-avtalen. Regjeringen vil følge opp det videre arbeidet med forordningen sammen med de øvrige EFTA/EØS-landene.

Danmark har tatt initiativ til et Nordisk-Baltisk cybersikkerhetssamarbeid (Nordic Baltic Cyber Consortium – NBCC) med et senter lokalisert i København. Formålet er å øke det operative cybersikkerhetssamarbeidet blant de nordiske og baltiske landene. Tiltaket ses i

sammenheng med EUs arbeid med cybersikkerhet hvor etablering av cyberhubs under rammen av cybersolidaritetsforordningen nevnt over er et sentralt tiltak for å øke landenes situasjonsforståelse og deteksjonsevne. Regjeringen har besluttet norsk deltakelse i samarbeidet, noe som vil sikre bedre situasjonsforståelse nasjonalt, og i vår region, og sende et viktig signal om at vi står sammen i en tid hvor multilaterale arenaer, som NATO og EU, øker sin innsats på feltet og hvor nordisk samarbeid er viktig sett i lys av svensk og finsk NATO-medlemskap.

Migrasjon

Migrasjon er et globalt fenomen og en felleseuropeisk utfordring. Håndteringen av ulike kriser har vist at det er helt nødvendig at landene i Europa samarbeider om migrasjonshåndtering. For å sikre en bærekraftig og kontrollert innvandring til Norge, er det nødvendig å samarbeide med europeiske og globale partnere. Regjeringen følger nøye med på politikk- og regelverksutviklingen i Europa og våre naboland.

Tilknytningen til Schengen-samarbeidet fortsetter å være Norges viktigste samarbeidsplattform med EU på migrasjonsfeltet. Landene i Schengen-området har blant annet felles inn- og utreiseregler, visumregler og dokumentasjonskrav samt felles regler for bortvisning og retur. Avtalen er dynamisk, noe som innebærer at nytt regelverk som er Schengen-relevant, gjennomføres i norsk rett. I henhold til tilknytningsavtalen til Schengen deltar Norge i forhandlingene om nytt regelverk i EUs rådsstruktur. Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke vår felles yttergrense gjennom å bevare og videreutvikle norsk deltakelse i Schengen-samarbeidet.

Norge står utenfor EUs regelverk på asylfeltet, men har en tilknytningsavtale til Dublin-samarbeidet. Dette samarbeidet omfatter regelverket som regulerer hvilket land som skal være ansvarlig for å behandle en asylsøknad, og det felles fingeravtrykkregisteret Eurodac hvor søkerne blir registrert. Dette samarbeidet er spesielt viktig for Norge, ettersom reisefriheten innen Schengen-området gjør at Norge blir berørt av asylankomstene til Europa. Derfor er det i norsk interesse at EU-landene mottar, registrerer og behandler asylsøknader på en god måte. På migrasjons- og asylfeltet er EUs pakt om migrasjon og asyl helt sentral for håndteringen av utfordringene på feltet de neste årene, også for Norge. Regelverkspakken ble vedtatt våren 2024, og skal iverksettes sommeren 2026. Et sentralt mål med regelverket er å balansere solidaritet til land med migrasjonspress og samtidig tydeliggjøre ansvaret de enkelte land har for blant annet for registrering av personer og for grensekontroll. Reglene vil samlet gjøre EUs asylsystem mer effektivt, og bedre kontrollen med yttergrensene, noe også Norge er tjent med. EU jobber aktivt med å

gjennomføre regelverket. Norge omfattes kun av deler av regelverkspakken, som nærmere beskrevet i vedlegget.

For Norge er det viktig å arbeide for deltakelse i relevante informasjonsutvekslingsplattformer. Vi bidrar til felles rapportering og gjensidig informasjonsutveksling, også utover Schengen- og Dublin-samarbeidets rammer.

Norge støtter EUs arbeid for å gjennomføre flere returer av personer uten lovlig opphold. EU ønsker en helhetlig tilnærming til migrasjon, som inkluderer økt fokus på sikkerhetsmessige og utenrikspolitiske aspekter. Kommisjonen la fram et forslag til en returforordning i mars 2025, som skal erstatte gjeldende returdirektiv fra 2008. Forordningen vil være bindende for Norge gjennom Schengen-avtalen. Forordningen legger større vekt på utlendingers plikt til å returnere og å samarbeide om retur, strengere regler for å forhindre forsvinninger og sekundærbevegelser, samt at det åpnes for opprettelse av retursentre i tredjeland. Regjeringen ønsker at Norge skal ta aktiv del i pågående europeiske diskusjoner om «nye løsninger» i asyl- og migrasjonspolitikken, slik som asylbehandling og retursentre i tredjeland.

Samlet sett vil både returforordningen, nye rettsakter i Pakten, og eksisterende mekanismer som Schengen-evalueringer, bidra til tettere samarbeid innad i EU og mer effektivt samarbeid med tredjeland.

Når det gjelder sikkerhetsaspektet ved migrasjon, er det økt bevissthet i EU knyttet til såkalt instrumentalisering av migrasjon. Det vil si at et tredjeland eller en fiendtlig ikke-statlig aktør tilrettelegger for migrasjonsbevegelser i Europa med formål om å destabilisere og som kan medføre at samfunnskritiske funksjoner settes i fare. Flere situasjoner langs yttergrensen de siste årene, har medført at instrumentalisering nå er definert i EU-regelverk som er relevant for Norge. Nye regler i grenseforordningen presiserer at medlemsstatene i ytterste konsekvens kan stenge grenseovergangssteder i slike tilfeller. I 2024 la Kommisjonen frem en melding om bekjempelse av hybride trusler i form av blant annet migrasjon som våpen og styrking av sikkerheten ved EUs yttergrenser. Bekjempelse av hybride trusler, herunder instrumentalisering av migrasjon, er også del av ny Europeisk indre sikkerhetsstrategi publisert 1. april 2025.

Styrking av migrasjonshåndteringen i Europa vil være et prioritert område i neste finansieringsperiode for EØS-midlene. Sentrale mål vil være å bedre kvaliteten og kapasiteten i forvaltningen og gjennom dette bidra til at asylsøkerne i aktuelle land møter et system i tråd med EUs rettsprinsipper for asylsaksbehandling og mottaksstandard.

Viktige partnere for gjennomføringen av programmet vil være myndighetene i aktuelle land, sivilsamfunn og internasjonale organisasjoner.

Grensekontroll

Det felleseuropeiske inn- og utreisesystemet (EES) etablert gjennom forordning 2017/2226 (EES-forordningen) utgjør en sentral komponent i arbeidet med å styrke kontrollen ved den felles yttergrensen i Schengen-samarbeidet. EES-forordningen er gjennomført i norsk rett gjennom grenseloven § 8 første ledd nr. 2. EES skulle i utgangspunktet tredd i kraft ved årsskiftet 2020/2021, men innføringen er blant annet av tekniske årsaker sterkt forsinket. Det ble vinteren 2025 oppnådd enighet i Rådet om forslag til regelverk som åpner for en gradvis innføring av systemet. Dette vil redusere innføringsrisikoen, og bidra til at systemet kan anvendes fullt ut på et omforent tidspunkt. Forhandlingene om regelverket går våren 2025 videre i den ordinære lovgivningsprosedyren. Perioden for gradvis innføring antas å starte fra oktober 2025, og vare i seks måneder. Ved avslutning av perioden for gradvis innføring skal systemet anvendes fullt ut av alle medlemsland. Norge støtter forslaget om gradvis innføring.

Kriminalitetsbekjempelse

I 2024 har regjeringen gjennomført forhandlinger med EU om en avtale om passasjerlisteopplysninger (PNR) med sikte på å sikre norske myndigheter bedre tilgang. Dette vil kunne øke muligheten for at den nasjonale PNR-enheten fanger opp opplysninger som er av betydning. PNR skal bidra til å forebygge, oppdage, etterforske og rettsforfølge terrorhandlinger og annen alvorlig kriminalitet. Avtalen vil sørge for et tett samarbeid mellom Norge, EU og EUs medlemsland. Avtaleforhandlingene vil bli sluttført i 2025 og nødvendige regelverksendringer vil gjøres i 2025.

Europol er det viktigste internasjonale politisamarbeidet norsk politi deltar i. Norge har over lengre tid arbeidet sammen med Europol for å best mulig utnytte de muligheter vår avtale med Europol gir for samarbeidet mellom norsk politi og Europol. Europol-forordningen skiller ikke mellom Schengen-tilknyttede land og andre tredjeland. I det siste arbeidsprogrammet for Europol er de Schengen-tilknyttede landene spesifikt nevnt. Regjeringen vil fortsette å arbeide for at samarbeidet mellom norsk politi og Europol blir så godt som mulig og vil nøye følge med på de prosesser som pågår i Brussel om rettsgrunnlaget for Europol.

Norge deltar i Prüm-samarbeidet med EU gjennom en tilknytningsavtale. Gjennom avtalen får Norge på samme måte som EUs medlemsland adgang til å søke direkte (på treff/ikke

treff basis) i de andre landenes DNA. og fingeravtrykkregistre. I tillegg omfatter Prüm-samarbeidet politioperativt samarbeid. EU vedtok i 2024 nye rettsakter som erstatter de opprinnelige Prüm-beslutningene i EU. Det følger av vår avtale om tilknytning til Prüm-samarbeidet at ved endringer i Prüm-beslutningene så kan Norge også tilknyttes det nye regelverket for de tekniske delene (hvis vi ikke aksepterer de vedtatte endringene opphører samarbeidet). Kommisjonen har så langt ikke henvendt seg til Norge om de nye rettsaktene, men det antas at dette vil skje i løpet av 2025. Regjeringen vil da ta stilling til om vi skal slutte oss til de nye rettsaktene.

Omfanget av seksuelt misbruk av barn og unge over internett er økende og har vist seg utfordrende å bekjempe. Kommisjonen foreslo i 2022 at det innføres en plikt for tilbydere av tjenester på internett til å melde fra dersom de oppdager at deres tjenester brukes til straffbar oppbevaring eller distribusjon av overgrepsmateriale. Forslaget innebærer også at det etableres et europeisk senter for forebygging og bekjempelse av seksuelt misbruk av barn over internett. Forslaget er antatt EØS-relevant. Saken er fortsatt til behandling i EU. Regjeringen følger utviklingen.

Det europeiske antihvitvaskingsregelverket har som formål å bidra til å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering, og derigjennom bidra til at samfunnet bekjemper profittmotivert kriminalitet og terror. EUs sjette antihvitvaskingspakke ble vedtatt 31. mai 2024. Pakken består av en forordning om pliktene for privat sektor, et direktiv om nasjonale myndigheters plikter samt en forordning om et nytt felleseuropeisk tilsynsbyrå. Målet med regelverkspakken er å forbedre muligheten til å oppdage og stoppe mistenkelige transaksjoner og mistenkelige forhold, og å tette hull i eksisterende regelverk som utnyttes av kriminelle for å hvitvaske ulovlige midler eller for å finansiere terror gjennom det finansielle systemet. I EU skal reglene i pakken i all hovedsak gjelde fra sommeren 2027, med enkelte unntak. Pakken er antatt å være EØS-relevant, og det er nedsatt en arbeidsgruppe under ledelse av Finansdepartementet som i løpet av 2025 skal vurdere hvordan regelverkspakken kan implementeres i norsk rett.

EU Knowledge Hub

Internasjonalt samarbeid samt utveksling av kunnskap og erfaringer er grunnleggende for å kunne utvikle det forebyggende arbeidet mot ekstremisme. EU har samlet sin innsats mot radikaliserings og ekstremisme og lanserte sommeren 2024 samarbeidsmodellen EU Knowledge Hub. Bakgrunnen var at et bredere forebyggende arbeid må til, og det må omfatte forskning, mer samarbeid mellom land og på tvers av faglige profesjoner. I tillegg er det behov for å styrke det langsiktige strategiske arbeidet for blant annet å kunne

identifisere nye utviklingstrekk innen radikaliserings på et tidlig stadium. Selv om Norge ikke er medlem av EU, inngår Norge i EU Knowledge Hub som et prioritert tredjeland.

3 Støtte mennesker og styrke våre samfunn og vår sosiale modell

Helseberedskap

EU er vår viktigste partner innenfor helseberedskapen. Regjeringen har besluttet at Norge skal arbeide for full deltakelse i **EUs styrkede helseberedskapssamarbeid** på så like vilkår som EUs medlemsland som mulig. Covid-19-pandemien avdekket sårbarheter i Norges nasjonale beredskap. Vår deltakelse i det indre marked gjennom EØS-avtalen stiller Norge i en særstilling. Samtidig ga ikke EØS-avtalen Norge tilgang til vaksiner og andre medisinske mottiltak. EØS-avtalen utgjør et viktig fundament, men anses ikke som tilstrekkelig for å ivareta norsk helseberedskap. Å være en del av EUs felles helseberedskap vil representere en viktig sikkerhet for Norge. Et forhandlingsmandat for EU om en avtale med Norge som vil sikre Norge medisinske mottiltak i helsekriser ble vedtatt av Rådet den 14. april. Rådets vedtak er en viktig milepæl. Vi håper forhandlinger kan igangsettes våren 2025.

Norge samarbeider tett med EU på helsefeltet, og dette samarbeidet er særlig viktig i lys av at vi i økende grad står overfor felles sårbarheter og utfordringer. Pandemien og krigen i Ukraina har vist at Norge ikke kan møte dette alene. EUs styrkede helseberedskapssamarbeid har også en betydelig industrikomponent som, basert på en erkjennelse av behovet for større grad av kontroll over innsatsfaktorer og verdikjeder, skal bidra til et motstandsdyktig Europa og **økt strategisk autonomi**.

Helseberedskapssamarbeidet i EU har utviklet seg med rekordfart siden covid-19-pandemien traff Europa. Allerede i september 2020 lanserte Kommisjonens president ambisjonen om **EUs helseunion** for å styrke helseberedskapen. Høsten 2021 ble myndigheten for helseberedskap og respons, **Health Emergency Preparedness and Response Authority (HERA)**, etablert. Innen utgangen av 2022 var ytterligere fire regelverk på plass. I disse inngår HERAs særlige fullmakter for å sikre forsyning av medisinske mottiltak i en krise. I tillegg har det europeiske samarbeidet om alvorlige grensekryssende helsetrusler blitt styrket, og EUs smittevernbyrå, **European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC)**, og Det europeiske legemiddelbyrået, **European Medicines Agency (EMA)**, har fått sine mandater styrket og utvidet. Forordningen om alvorlige grensekryssende helsetrusler, (EU) 2022/2371), samt forordningene om et styrket

mandat for ECDC, (EU) 2022/2370, og EMA, (EU) 2022/123, ble alle tre innlemmet i EØS-avtalen i juli 2024.

Et bærekraftig legemiddelmarked som sikrer tilgang

Legemiddelfeltet er totalharmonisert i Europa, og Norge er en fullintegrert del av legemiddelsamarbeidet i EU. **Legemiddelforordningen** etablerer systemene som avgjør hvor attraktivt det er for industrien å etablere seg i Europa, og er fundamentet for konkurranseevnen til den europeiske legemiddelindustrien. Hele den regulatoriske kjeden, fra forskning og utvikling, godkjenning, produksjon og distribusjon til overvåking av bivirkninger, omfattes av reglene, i tillegg til alle markedsaktørene og deres aktivitet. Norge mottok forslaget til revidert regelverk fra Kommisjonen våren 2023, et regelverk som er en oppfølger både til EUs legemiddelstrategi og til EUs industristrategi. Revisjonen av regelverket er så omfattende at det vil ta mange år før det blir enighet med EU om pakken.

Tilgang på legemidler, herunder vaksiner, er grunnleggende i et samfunn.

Legemiddelmangel har over tid vært en utfordring både i Norge og internasjonalt. Som følge av dette har forsyningssikkerhet for legemidler fått oppmerksomhet, og arbeidet med legemiddelberedskap har blitt intensivert. Forsyningssikkerhet på kritiske legemidler er også en av hovedårsakene til Kommisjonens forslag til en Critical Medicines Act, hvor det er foreslått en rekke tiltak for å bedre tilgangen på (særlig eldre) legemidler. Hovedårsakene til mangelsituasjoner for Norge er produksjonsproblemer, avregistrering og et lite attraktivt norsk marked, i tillegg til problemer med distribusjon eller videresalg av legemidler.

Revisjonen av legemiddelregelverket inneholder krav til markedsaktørene som skal bidra til styrket forsyningssikkerhet. EMA er gitt et helt nytt mandat innenfor helseberedskapen.

EMA har fått ansvar for å **overvåke forsyningssikkerheten** og bistå med råd og veiledning for å unngå og løse mangelsituasjoner. EMA har aldri hatt en slik rolle tidligere. **Tilgang på rimelige legemidler** er en av pilarene i revisjonen av regelverket. Dette er et av områdene som virkelig har blitt holdt frem som eksempel på hvor ubalansert legemiddelmarkedet er. Mange insentivordninger og goder som industrien har, er for gode i forhold til det myndighetene får igjen.

EUs helseprogram «EU4Health»

EUs helseprogram, **EU4Health**, gjelder for perioden 2021–2027 og er et ambisiøst program med et totalbudsjett på i utgangspunktet 5,3 milliarder euro over syv år, men ble i revisjonen av EUs langtidsbudsjett 1. februar 2024 kuttet med 1 milliard euro som skal gå i tilskudd til Ukraina. Norge bidrar med ca. 1,4 milliarder kroner i hele programperioden.

EU4Health er et økonomisk virkemiddel som EU har etablert for å få til et godt samarbeid med både offentlige og private selskaper. Norsk næringsliv og noen spesialiserte utviklingsmiljøer gis mulighet til å søke på utlysninger som gjøres via EU4Health, og på den måten få finansiering til innovasjon i Norge.

Programmet skalerer opp EUs innsats på helsefeltet og er et svar på utfordringene som covid-19-pandemien avdekket. EU4Health er innrettet for å støtte oppbyggingen av kriseberedskap så vel som bærekraftige helsesystemer. EU4Health gir norske aktører mulighet til å delta i handlingsprogrammer (Joint Actions, Action Grants), faglige nettverk og anbudsprosesser. Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å mobilisere og koordinere norsk deltakelse i helseprogrammet, som vil omfatte både næringsliv, organisasjoner og statlige fagmiljøer.

Arbeidsliv

For å styrke **arbeidstakernes rettigheter og sikre en bedre maktbalanse i arbeidslivet** vil regjeringen føre en aktiv politikk i EØS-samarbeidet og utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen til å finne gode og balanserte løsninger for både arbeidsfolk og næringslivet, som ivaretar den norske arbeidslivsmodellen.

Kommisjonen legger vekt på å styrke sosial rettferdighet. Gjennom å beskytte **EUs sosiale modell** og sikre rettferdighet i en økonomi i omstilling skal dette bidra til vekst og utnytte de mulighetene som grønn og digital omstilling gir. Prinsippene i den sosiale søylen har siden 2017 gitt retning for EUs politikk for sysselsetting, kompetansepolitikk og sosialpolitikk. EU har de siste årene lansert flere nye initiativer, både lovgivningsmessige og andre, innenfor rammen av denne søylen. Regjeringen støtter EUs intensjon om å styrke den sosiale dimensjonen og mener samtidig at det er viktig at de ulike nasjonale arbeidslivsmodellene respekteres. Regjeringen arbeider løpende med å vurdere om og eventuelt hvordan de ulike EU-rettsaktene på dette området skal innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett.

Det europeiske arbeidsmarkedsbyrået (**European Labour Authority – ELA**) skal styrke det europeiske samarbeidet knyttet til **grensekryssende arbeidskraft**, blant annet ved å hjelpe medlemsstatene og Kommisjonen med å bruke og håndheve EU-retten mer effektivt på områdene arbeidsmobilitet og trygdekoordinering. ELA skal dessuten være et virkemiddel for (mer) rettferdig arbeidsmobilitet. Regjeringen fremmet 8. november 2024 Prop. 8 LS (2024–2025) til Stortinget med forslag til lov som gjennomfører ELA-forordningen i norsk rett, og ba om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning av

8. desember 2023 om innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen. I vedtak 8. april 2025 ga Stortinget samtykke til innlemmelse av ELA-forordningen i EØS-avtalen. Dermed er full norsk deltakelse i ELAs aktiviteter sikret. Dette vil igjen understøtte regjeringens strategi mot **arbeidslivskriminalitet**.

Et annet aktuelt initiativ som nylig ble vedtatt i EU, er direktiv 2024/2831 (EU) om forbedring av arbeidsvilkårene for plattformarbeidere. Direktivet skal styrke arbeidsvilkårene for personer som arbeider via **digitale arbeidsplattformer**. Rettsakten er til vurdering i Arbeids- og inkluderingsdepartementet, og samtidig deltar Norge i ekspertgruppen for gjennomføringen av direktivet nedsatt av Kommisjonen.

Kommisjonen arbeider med et forslag til en rettsakt om fjernarbeid og «retten til å koble fra» («*right to disconnect*»). Forslaget er ennå ikke lagt frem, men det er varslet at en andregangs høring er nært forestående. Regjeringen mener retten til å koble fra er en aktuell problemstilling i et arbeidsliv hvor grensen mellom arbeidstid og fritid for mange blir mer flytende. Likevel mener regjeringen at det er viktig at et eventuelt kommende forslag respekterer den nasjonale arbeidsmarkedsmodellen, nasjonal kompetanse og autonomien til arbeidslivets parter, og vil følge behandlingen av forslaget tett.

En ny **handlingsplan for gjennomføring av den sosiale søylen** vil bli presentert i fjerde kvartal 2025. Selv om prinsippene i den sosiale søylen i seg selv ikke gir noen lovmessige forpliktelser for EU-landene, er det viktig for Regjeringen å følge tett diskusjonene rundt den nye handlingsplanen da den også kan gi opphav til nye initiativer av lovmessig natur som kan ha EØS-relevans. I denne forbindelse er det viktig at de initiativene som kommer, respekterer de ulike arbeidslivsmodellene i EØS-området.

På samme måte er det viktig å følge utviklingen av **veikartet for kvalitetsarbeidsplasser**, som Kommisjonen vil presentere i fjerde kvartal. For regjeringen er det viktig å styrke arbeidstakernes rettigheter i et arbeidsliv i endring. Innleie og midlertidige stillinger som fortrenger faste ansettelser, samt tilknytningsformer hvor hensikten er å omgå arbeidsgiveransvaret, skaper økte forskjeller i arbeidslivet og utrygghet for folk. Det er viktig at veikartet bidrar til det trygge, seriøse og organiserte arbeidslivet.

Kultursektoren

Kultursektoren er en av de mest dynamiske og konkurransedyktige sektorene i Europa og fremheves i Kommisjonens arbeidsprogram. Et godt rammeverk for kultur er viktig både for sektoren og for demokrati og sikkerhet i Europa. Norge og EU anerkjenner kulturens

egenverdi, spesielt i utfordrende tider. Kommisjonen arbeider nå med et «Kulturkompass» som skal bli rammeverket for å integrere kulturens mange dimensjoner i EUs politikk.

Norge deltar aktivt i EU-tiltak på kulturfeltet, særlig gjennom Kreativt Europa-programmet. Programmet er den største og viktigste samarbeidsplattformen for kultur i Europa og styrker kultursektorens konkurranseevne, innovasjon og bærekraft i hele Europa. Norsk deltakelse har gitt stort faglig og økonomisk utbytte, og gjennom programmet bidrar Norge til å styrke europeisk kultursektor, demokrati og sikkerhet.

Globale muligheter og utfordringer på kulturfeltet krever internasjonalt samarbeid og solide rammeverk. EUs prioriteringer sammenfaller med norske prioriteringer på kulturfeltet, for eksempel arbeid for å sikre kulturelle rettigheter, bærekraftig utvikling og kunstig intelligens. EØS-midlene til kultur har bidratt betydelig til utviklingen av europeisk kultur og kulturarv og støtter opp om EUs arbeid på feltet.

Transportsektorens sosiale dimensjon

Tilgang til god og effektiv transport er avgjørende for vår velferd. Den bidrar til verdiskapingen og har også stor betydning for enkeltmennesker i hverdagen. Tilstrekkelig tilgang til transport er nødvendig for å gjøre det attraktivt å bo i hele landet, og transportnæringene er også viktige arbeidsgivere. Politikkutviklingen i EU har betydning på disse områdene. Det er en større vektlegging av sosial og geografisk samhørighet i EUs samferdselspolitikk, og regjeringen vil arbeide for å ivareta hensynet til geografiske områder med store avstander og spredt befolkning. Arbeid med bedre lønns- og arbeidsforhold, basert på Handlingsplanen mot sosial dumping i transportsektoren, vil vektlegges.

4 Opprettholde livskvalitet: landbruk, matsikkerhet, vann og natur

Vannrobusthet

Det skal legges frem en europeisk strategi for vannrobusthet for å sikre tilgang til rent vann og beskytte EU mot vannrelaterte risikoer. Dette skal oppnås ved å integrere hensynet til vannsikkerhet og vannkvalitet i politiske og økonomiske beslutninger og ved å styrke samarbeidet mellom de ulike sektorene som er avhengige av vann. Vannrobusthet er også viktig for EUs konkurranseevne og for EUs mål om å redusere sårbarheter og ses i nær sammenheng med klimatilpasning og økt motstandskraft mot naturkatastrofer.

Vannstrategien vil henge tett sammen med vannrelatert regelverk som er del av EØS-avtalen.

Mattrygghet

Regelverket på matområdet er i all hovedsak omfattet av EØS-avtalen, mens handelspolitikk overfor tredjeland, landbrukspolitikken og fiskeripolitikken faller utenfor EØS-avtalen. I antall rettsakter er matområdet det største, og i 2024 gjaldt to tredjedeler av alle regelverk som ble tatt inn i EØS-avtalen, matområdet.

Norsk og europeisk matforvaltning bygger på grunnsynet om at kvaliteten på sluttproduktet er et resultat av de samlede påvirkningene produktet utsettes for i hele produksjonsprosessen. Kommisjonens «Visjon for landbruk og mat» presenterer en strategi for å styrke EUs landbruks- og matsektor frem mot 2040. Visjonen fokuserer på å gjøre matproduksjon mer attraktivt ved å sikre rettferdige inntektsmuligheter for bønder, støtte klimaambisjoner gjennom innovative tiltak og beskytte biologisk mangfold ved å bevare naturressurser. Den understreker også betydningen av å forbedre leve- og arbeidsforholdene i distriktene for å opprettholde levende bygdesamfunn. For å nå disse målene foreslås initiativer som å fremme bærekraftige landbruksstandarder, akselerere bruken av biologiske plantevernmidler og utvikle kortere forsyningskjeder for mat. Visjonen legger vekt på samarbeid mellom EU-institusjoner, medlemsland, bønder, matprodusenter og lokalsamfunn for å realisere en bærekraftig og konkurransedyktig matsektor.

I tillegg inkluderer visjonen tiltak for å fremme bærekraftig fiskeriforvaltning. Dette innebærer å sikre at fiskeri- og akvakulturaktiviteter er miljømessig bærekraftige, redusere avhengigheten av fossile brensler og beskytte marine økosystemer. Samarbeid med internasjonale partnere og implementering av innovative teknologier er også sentralt for å oppnå en bærekraftig og konkurransedyktig fiskerisektor.

Handel med sjømat mellom Norge og EU

EU er Norges største eksportmarked for sjømat. God markedsadgang og forutsigbare rammebetingelser er derfor av stor betydning. EØS-avtalens protokoll 9 sikrer tollfrihet eller sterkt redusert tollbelastning for flere sjømatprodukter, men en rekke produkter møter fortsatt relativt høye tollsatser. Dagens avtaleverk for handel innebærer at EU har etablert en rekke bilaterale tollfrie importkvoter for norsk sjømat. Flere av disse inngår i en avtale knyttet til EØS-midlene. Parallelt med enigheten om nye EØS-midler for perioden 2021–2028 kom Norge og EU til enighet om tolv tidsavgrensede importkvoter for sjømat,

som ble åpnet 1. januar 2025. Det er fra norsk side ønske om full markedsadgang for norsk sjømat til EU, samt regler som forhindrer bruk av handelspolitiske beskyttelsestiltak.

Den politiske forståelsen om fiske i nordlige farvann

Gjennom brevveksling 8. og 11. november 2024 kom Norge og EU til enighet om tiltak for å sikre bærekraftig forvaltning av fiskeriressursene i nordlige farvann. Den nye enigheten bygger videre på den politiske forståelsen fra 28. april 2022, hvor Norge sa seg villig til å tilstå EU en høyere kvote på torsk i fiskevernsonen ved Svalbard mot at EU skulle implementere visse tekniske tiltak for bærekraftig fiske i internasjonalt farvann.

I tråd med brevvekslingen (gjerne kalt «enigheten») vil Norge tildele EU en kvote på 2,8274 prosent av referansekvoten på torsk i fiskevernsonen rundt Svalbard. EU vil på sin side sikre at EU-fartøy holdes innenfor den kvoten Norge fastsetter. Videre skal EU støtte fastsettelsen av en uerkvote til fiske i internasjonalt farvann i Norskehavet, i tråd med kyststatenes anbefaling. Enigheten tydeliggjør og sikrer anerkjennelse av Norges rett, i tråd med havretten, til å fastsette kvoter og regulere og forvalte fiskeriressursene i havområder underlagt norsk suverenitet, inkludert i fiskevernsonen ved Svalbard.

Norge og EU kom ikke til enighet om forbud mot bruk av oppsamlingspose i Smutthullet, som er uønsket fra et forvaltningsperspektiv. Norge vil derfor fortsette å oppfordre EU til å oppheve reservasjonen mot dette i NEAFC.

EU har gjentatte ganger tatt opp behovet for hyppig og jevn dialog, og høynivådialog om fiskerisaker bør videreføres. Selv om dialog og tettere kontakt på minister-kommissærnivå kan være et positivt tiltak for å bidra til et bedre forhold i bilaterale anliggender, har vi fra norsk side konsekvent henvist til at fiskerispørsmål bør håndteres i etablerte spor og plattformer, og at spørsmål som gjelder pågående fiskeriforhandlinger, bør drøftes mellom delegasjonsledere.

Matberedskap

Norge deltar gjennom Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet i EUs arbeid med The European Food Security Crisis Preparedness and Response Mechanism (EFSCM), som vurderer tiltak for å forbedre samarbeidet mellom offentlig og privat sektor og evaluerer risikoer når kriser oppstår. Gjennom dette arbeidet har vi blant annet bidratt til opprettelsen og utformingen av EUs Food supply and security dashboard. Videre, har vi nylig presentert lovgrunnlag og praktisk organisering av den norske matvareberedskapen for ekspertgruppen for EFSCM, og vil i år også delta i

diskusjoner knyttet til beredskapslagring og i stresstesting av forsyningskjeden for matvarer.

5 Beskytte demokratiet og ivareta våre verdier

Demokratiske verdier, rettsstatens prinsipper og grunnleggende rettigheter utfordres av autokratiske og illiberale krefter og stemninger i dagens Europa.

Rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering

Kommisjonen, Europaparlamentet og ledende EU-land har samlet seg om flere tiltak for å imøtegå den negative utviklingen når det gjelder diskriminering av og vold mot sårbare grupper og minoriteter. Å **sikre grunnleggende rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering** på grunnlag av kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering (LHBTIQ), funksjonsevne og alder er derfor prioriterte innsatsområder og legges til grunn for Kommisjonens arbeidsprogram for 2025, EUs handlingsplaner og EUs flerårige programsamarbeid for budsjettperioden 2021–2027.

I Kommisjonens arbeidsprogram for 2025, under kapitlet «Protecting our democracy, upholding our values», vil Kommisjonen fremme nye strategier for likestilling mellom kvinner og menn, LHBTIQ og anti-rasisme. Likestilling og ikke-diskriminering basert på kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering eller etnisk bakgrunn skal innlemmes i alle politikkområder (Equality Mainstreaming). EØS-relevante rettsakter og programsamarbeid vil støtte opp om EUs strategier og handlingsplaner. EU og Norge anerkjenner i denne sammenheng kulturens rolle i å fremme demokratiske verdier som inkludering, mangfold, likestilling og aktiv samfunnsdeltakelse.

Norge medvirker til politikk og regelutvikling for rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering i EØS, gjennom deltakelse i Kommisjonens rådgivende komité for likestilling mellom kvinner og menn, EUs høynivågruppe for ikke-diskriminering og mangfold og ledelse av EFTAs arbeidsgruppe for likestilling, ikke-diskriminering og familiepolitikk. Utveksling av informasjon, erfaringer og kunnskapsgrunnlag står sentralt i dette arbeidet.

Kultur- og likestillingsministeren deltok på EUs uformelle likestillingsministtermøte i Warszawa 15.–16. april under Polens EU-formannskap, hvor temaene handlet om likestilling, gutter og menn samt likestilling, digitalisering og kunstig intelligens.

Medier, mediefrihet og mediemangfold

En grunnleggende forutsetning for demokratiet i Europa er uavhengige og frie medier. EU har de siste årene økt sine aktiviteter på mediefeltet og tilgrensende områder. Formålet er blant annet å styrke kritisk medieforståelse, bekjempe desinformasjon og sikre mediefrihet og mediemangfold. Forordningen om digitale tjenester, Digital Services Act (DSA), pålegger store internettplattformer og søkemotorer å identifisere og motvirke systemiske risikoer, inkludert de negative effektene tjenestene kan ha på ytringsfrihet, pressefrihet og den offentlige samtalen, herunder spredning av desinformasjon. Et annet viktig initiativ er EUs mediefrihetsforordning, European Media Freedom Act (EMFA), som har som mål å sikre mediemangfold og medienes uavhengighet i Europa. Regjeringen vil sørge for en kraftfull oppfølging som utnytter mulighetene disse nye verktøyene gir.

Regjeringen har som ambisjon å føre en aktiv europapolitikk og vil fortsette å spille en konstruktiv rolle i de av EUs samarbeidsfora for likestilling, kultur og medier hvor Norge er representert.

Kompetanseunionen

Kommisjonen la i mars 2025 frem et forslag om en europeisk kompetanseunion («Union of Skills») som skal bidra til å styrke Europas konkurransekraft og beredskap. Målet med Kompetanseunionen er å sikre en kompetent og tilpasningsdyktig europeisk befolkning, konkurransedyktige europeiske bedrifter og gjensidig annerkjennelse av kompetanse og kvalifikasjoner i Europa. Kompetanseunionen fokuserer også på behovet for mer helhetlig styring og økt investering i utdanning og kompetanseutvikling. Gjennom en tettere kobling av politikken på utdannings-, opplærings- og arbeidslivsfeltene utgjør Kompetanseunionen en plan som skal føre til at europeisk næringsliv får økt tilgang til kvalifisert arbeidskraft, noe som igjen skal styrke næringslivets produktivitet og konkurranseevne. Kompetanse og ferdigheter for fremtidens arbeidsliv står høyt på dagsordenen også i Norge, og regjeringen vil følge arbeidet med Kompetanseunionen tett.

6 Norge i Europa og verden

Norges samarbeid med EU i Ukraina

EU og europeiske land er viktige partnere for dialog og mulig samarbeid med hensyn til håndteringen av fordrevne fra Ukraina. Dette vil blant annet skje gjennom at vi deltar i flere av EUs møtearenaer hvor håndtering av fordrevne fra Ukraina diskuteres. De viktigste er

ministtermøtene på justis- og innenriksområdet og EUs solidaritetsplattform for Ukraina, som er Kommisjonens forum for byrdedeling og samordning.

Krigen i Ukraina har medført den største mobiliseringen av ressurser innenfor rammen av EUs sivile beredskapsmekanisme (UCPM) siden ordningen ble opprettet i 2001. I løpet av de første månedene av krigen etablerte EU et stabilt logistikkapparat for levering av akutt humanitær bistand til krigsrammede i Ukraina. Per 27. Mars 2025 er det via UCPM levert anslagsvis 155 000 tonn materiellbistand til Ukraina fra deltakende land. Dette utgjør den desidert største UCPM-operasjonen noensinne. Med over 5000 tonn er Norge en betydelig bidragsyter. I tråd med Nansen-programmets prioriteringer vil Norge fortsette å yte materiellbistand og medisinsk bistand til Ukraina gjennom UCPM basert på ukrainske behov. Ukraina ble fullverdig medlem av UCPM våren 2023. I tillegg ble Ukraina assosiert medlem av EUs helseprogram (EU4Health) i juli 2022, som skal bidra til bedre responskapasitet og fremtidsrettet gjenoppbygging av landets helsesystem.

Medisinsk evakuering av ukrainske pasienter

Innenfor rammen av UCPM har Norge siden våren 2022 bidratt med medisinsk evakuering («medevac») av ukrainske pasienter til Norge. Siden august 2022 har Norge i tillegg tilbudt faste flyvninger til andre europeiske land for medisinsk evakuering av ukrainske pasienter. Norge har med sitt internasjonale lederskap i evakueringen av ukrainske pasienter høstet stor anerkjennelse fra Kommisjonen. Per i dag er Norge alene om å tilby fast luftbåren medisinsk evakuering på vegne av andre europeiske land. Mange land har kapasitet for sykehusbehandling, men mangler egnede transportmuligheter. Medisinsk evakuering bidrar til å avlaste helsetjenesten i Ukraina. Pr 26.mars 2025 hadde Norge transportert 3220 ukrainske pasienter og pårørende til norske og europeiske sykehus. Norge har etter anmodning fra EU forpliktet seg til å tilby transportkapasitet for medisinsk evakuering til og med april 2025. Helsesektoren har så langt donert over 90 tonn legemidler, i tillegg til betydelige mengder medisinsk utstyr, ambulanser og ambulansebusser. Norge har i tillegg bistått med medisinsk ekspertise på bakken og med evakuering av pasienter. Donasjoner og kapasiteter fra Norge finansieres gjennom humanitær bistand i tilknytning til krigen i Ukraina. Norge står sammen med EU og Europa om å gi kritisk bistand og hjelp til Ukraina.

EØS-midlene

Avtale om ny periode med EØS-midler ble signert 12. september 2024. Totalt bidrag er 3 268 millioner euro for finansieringsperioden 2021–2028, men de avtalte programmene kan gjennomføres frem til april 2031. Det er innledet forhandlinger med alle 15

mottakerland om landvise prioriteringer, og de første rammeavtalene ble signert i april 2025. Det forventes at implementeringen av de første programmene vil starte innen utgangen av 2025.

EØS-midlene har to overordnede mål: bidra til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i EØS og styrke de bilaterale relasjonene mellom Norge og mottakerlandene. Midlene skal fremme og beskytte felles verdier som rettsstat og demokrati, i tillegg til å fremme grønn omstilling, bidra til sosial inkludering, beredskap og motstandsdyktige samfunn. Fremme av kvinners rettigheter, likestilling og digitalisering vil være tverrgående hensyn i fordelingen og bruken av midlene. Som en del av styrkingen av demokrati opprettes egne fond for sivil samfunn i samtlige mottakerland. Arbeidet med å oppnevne uavhengige fondsoperatører er i gang, og fondet vil etter planen starte sine utlysninger mot slutten av 2025 og bidra med viktige midler til demokratifremme, menneskerettigheter, antidiskriminering, likestilling og ytringsfrihet.

Samarbeidet med internasjonale organisasjoner som Europarådet, OECD og EUs byrå for grunnleggende rettigheter videreføres. Det vil inngås egne samarbeidsavtaler med disse organisasjonene i løpet av 2025.